

ادامه از صفحه اول

شوک الکتریکی تندروها

با این اوصاف بعید است تندروها دیگر بتوانند در سیاست داخلی ایران کاری از پیش ببرند، اینک آنها از سرزند هشت‌ساله سیاست عبور کرده‌اند و مردم نیز به‌خوبی آنها را می‌شناسند و می‌دانند چه زمانی دلواپس و چه زمانی دربند منافع خویشان‌اند. چیزی که تندروها دیگر قادر به تشخیص آن نیستند و از این‌رو دست به رفتاری شتاب‌زده و هیستریک می‌زنند. تجمع در برابر محل سخنرانی موسسوی‌لاری و شعاردادن هیچ واکنش مردمی و سیاسی نخواهد شد. از کجا که تندروها در پی خلق سیاست باشند، شاید آنها تنها راه مانده را در همین سیاست‌زدایی و آشوب می‌جویند. به هر تقدیر بی‌انصافی است اگر نگوییم که کارشان درگ‌شدنی است. آنها باید همه راه‌های به‌جامانده را بروند تا بعدها برای خودشان جای سرزنی‌شانمانند که چرا برای ماندن در قدرت، این کار را یا آن کار را نکرده‌اند. چه بسا تا انتخابات مجلس باز هم شاهد رفتارهایی از این دست باشیم؛ رفتارهایی که تندروها گمان می‌برند، می‌توانند خود را با آن بازتعریف کنند. مسئله جدی که اینجا مطرح می‌شود، این است: اصولگرایان تندرو برای جای‌گرفتن در ساختار قدرت هرگز به «مردم» التفاتی نداشته‌اند، پس چرا حالا مردم را صدا می‌زنند.

توجیه جنایت باکدام ابزار؟

این مسئله سیاسی را که غرب تا چه اندازه در این آوارگی‌ها سهم دارد می‌توان بررسی کرد، اما ربطی به تحلیل توجیه‌گر جنایت و تروریسم ندارد! تقصیرها و مسئولیت‌ها هم همواره دوجانبه است. امروز بسیاری از کشورهای اروپایی دچار بحران اقتصادی و بی‌کاری هستند که اگر در مرزهای داخلی خودشان حساب‌وکتابی در کار نباشد میلیون‌ها نفر لهستانی، رومانیایی، یونانی، بلغاری، اسبانیایی و پرتغالی، «داوطلب انواع کارهای یدی» در آلمان و بخش‌های مهم‌تر هستند و نیاز به کارگران یدی خاورمیانه ندارند. بسیاری از مهاجران از ظواهرشان بیادست که کار، زندگی و فرهنگی داشته‌اند. آن مربی فوتبال که خبرنگار زن کروات به او پشت پا زد و جهان را به خشم آورد، یکی از آنان بود. رفتار برخی ایرانیان را با افغان‌ها که از خودمان هستند، ببینید. همین یک نمونه کافی است که از دیگران، از این دست ایرادها نکیریم. ۶۰ سال پیش دانشجویان ایرانی برای تحصیل به آلمان می‌رفتند. در همان زمان روستاییان ترکیه هم برای کار به آنجا می‌رفتند. ایرانیان تحصیل می‌کردند و هزاران نفر از آنان با جامعه آلمان جوش خوردند و ماندند. چندان جامعه‌هایی هم پدید نیامد و جماعتی از فرودستان ترک در پیله‌های خودشان در محلاتی در برلین و جاهای دیگر، همان زندگی روستایی ترکیه را ادامه دادند.

درست است که داعش از میان همان گونه پیله‌های عربی و سلفی جوش‌نخورده با اروپا نیز یارگیری کرده، اما بسیار بیشتر، از پاکستان، قرقیزستان، پاکستان، افغانستان، عربستان، مراکش، مصر و بدویان خود سوریه و عراق یارگیری کرده است. مگر اینهایی که نام بردم نیز شرایط و عقده‌های اروپایی را پرورانده‌اند؟ این فرهنگ بومی طالبان‌پرور و القاعده‌گستر و داعش‌ساز است که وقتی با پول مفت و قدرت‌طلبی جاهلانه ترکیب شود، جاهلان انتحاری می‌بروانند که هرگز فرزندان خودشان در شمار انتحاریون نیستند. این درست است که غرب در تولید القاعده در جنگ افغان‌ها با اشغالگران شوری نقش داشت، اما شوروی هم در تاراک و تقویت ویست‌تنگ در جنگ با آمریکا نقش داشت و در جهان دوقطبی چنین بود. اکنون چین از فقر سر برآورده و هند دارد آن راه را طی می‌کند. مالزی و اندونزی و فیلیپین هم از فقر گذشته‌اند و زمان آن است که خاورمیانه و آمریکای لاتین ژرئومند نیز خود را از جهالت‌های درونی رها و عقب‌ماندگی‌های فرهنگی خود را جبران کنند و قدم در راه دانش و بهداشت و رفاه بگذارند.

هیچ‌کس هم مانع آن نیست. همان غربی‌هایی که در نوشته آن نویسنده محترم در «شرق»، مقصر معرفی شده‌اند در معاملات با کشوری ثروتمند، مانند کره‌جنوبی بیشتر منتفع می‌شوند تا با کشوری نیازمند و فقیر مانند کره شمالی!

افزایش نرخ خرید، گام نخست برای امنیت غذایی

شاید در پاسخ این راقم گفته شود که بهتر است به جای افزایش نرخ تضمینی به کاهش هزینه تولید مبادرت شود. پاسخ این است که کاهش هزینه تولید، فرایندی بلندمدت‌تر از تنش‌های معیشتی کشاورزان و در نتیجه رهاکردن تولیداتشان است. این فرایند مستلزم ایجاد زیرساخت‌ها و درگونی‌های اساسی در مناسبات تولید کشاورزی با دیگر بخش‌های اقتصادی و نهاده‌نکردن یارانه برای نهاده‌های کشاورزی است. تردیدی نیست که در فوریت‌های موجود، حمایت دولت از افزایش‌های متناسب نرخ‌های تضمینی بیش از دیگر روش‌های آرمانی قابلیت اجرای کوتاه‌مدت دارد.

شرق: محمد ستاری‌فر، دولت جنگ را «خاص» می‌نامد و می‌گوید: «اگر در آن روزگار سخت، ملت و دولت ایران توانست دستاوردهایی داشته باشد، همه مروهن هم‌گرایی همکانی در سایه ولایت امام (ره) بود». او دولت جنگ و دستاوردهایش را متعلق به همه می‌داند و خاطره‌گونه، نیم‌نگاهی به برنامه‌ها، بودجه‌ها و رویکردهای دولت در دوران دفاع مقدس دارد. پنجشنبه گذشته، در ادامه سلسله‌نشست‌های هفتگی مؤسسه دین و اقتصاد که در چارچوب گرامیداشت دفاع مقدس برگزار می‌شد، محمد ستاری‌فر، عضو هیأت‌علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی، به سخنرانی پرداخت که بخش‌هایی از آن را در پی می‌خوانیم.

دولت‌خاص

بعد از جنگ تا امروز به دلیل برخی انتقام‌گیری‌های جناح‌های سیاسی، گذشته‌ها نفی می‌شوند؛ گذشته‌ای که از آن همه ماست. این گذشته به همه، حتی کسانی که آن را نفی می‌کنند، تعلق دارد، اما منافع زودگذر امروزی و جناحی، برای برخی ایجاب می‌کند به نفی ناعادلانه گذشته‌ها بپردازند. در تاریخ رشد و توسعه دنیا، مراحل گذار از قدرت فردی به اقتدار گروهی و جمعی را شاهد هستیم و در ادبیات نظری نیز مفاهیم دوران دولت کلاسیک، دولت رفاه، دولت توسعه، دولت شهروندمدار و دولت حکمرایی را می‌توانیم، اما دولت دوران دفاع مقدس اصلا نمی‌تواند با دولت‌هایی که در بیان نظری مطرح هستند، مقایسه شود. اگر درباره دولت دفاع مقدس صحبت می‌کنیم منظور کل نظام حکمرایی است که دولت، موتور آن به حساب می‌آید. من اجازه می‌خواهم نام این دولت را «خاص» بگذارم، چراکه نمی‌توانم بگویم دولت کلاسیک، دولت رفاه، دولت توسعه یا دولت شهروندمدار، زیر برای برگزیدن این اسامی، باید ساختار و کارکرد دولت نیز با آن متناسب باشد. در دولت خاص هر روز مناسبات اقتصادی، اجتماعی، قواعد کار، مسائل حقوقی، اداری و سازمانی دستخوش دگرگونی بوده است، چراکه دولت دوران جنگ، دولتی بوده که به شدت از شرایط پرتلاش زمان خود تأثیر پذیرفته است. هر دو دولت «مهندس موسو» تقریبا از لحاظ سنی از جوان‌ترین دولت‌های تاریخ ایران بوده‌اند و گرچه افراد متخصصی را به وزارت برگزید، اما این افراد هرگز دیوان‌سالار نبودند؛ بسیاری از آنها برای اولین‌بار یا به وزارتخانه‌های می‌گذاشتند و حتی از شبر وظایف قانونی و تکنیکالی آن بی‌خبر بودند؛ اگر هم خبر داشتند، در آن انقلاب نویای مردمی، هر روز قانون و مقررات وزارتخانه‌ها تغییر می‌کرد. دولت دوران جنگ در اوایل کار، تفکر و اندیشه خاصی در حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی نداشت، اما در حین عمل، به دلیل تعهد، اخلاق‌گرایی، پشتکار و آرمان‌هایی که داشت مسائل را واکاوی و برای آنها راه‌حل پیدا می‌کرد. در این دوران در هر سه قوه، گستره‌ای از تفکرات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی وجود داشت که بدون‌هی برخاسته از جناح‌های پنهان یا آشکار آن دوران بود. به همین دلیل، دولت جنگ، آن‌چنان یکدست هم نبوده است. به‌هرحال، خُسن یا ضعف در عملکرد این دوره، از آن همه بوده است و گرچه پس از دوران دفاع مقدس باید از ضعف‌های آن درس می‌گرفتیم و فرصت‌ها و دستاوردهایش را حفظ می‌کردیم، اما متأسفانه با تفدهای غیرمنصفانه‌ای مواجه شد.

دولت خاص، میراث دولت افسونگر

سال‌های ۵۲ تا ۵۶ دوران دولت انبساطی است که بر بودجه جاری دولت از محل درآمدهای سرشار نفتی مرتب افزوده می‌شود. این دولت «خاص» میراث دولت افسونگر شوک نفتی بود؛ براساس نظریه‌های اقتصادی، اگر الگوی مصرف بالا برود، در نمی‌توان آن را پایین آورد یا بسیار سخت و زمان‌بر خواهد بود. در دوران دولت انبساطی، ریخت‌وپاش یک‌گسترده شد و به‌ویژه در روزگار منتهی به پیروزی انقلاب، برای راضی نگه‌داشتن و آرام‌کردن مردم و عوامل حکومتی، بودجه دولت انبساطی‌تر شد و این میراثی بود که به دولت دفاع مقدس رسید. در سال ۵۷ همه کارهای کشور متوقف شده بود، حال اینکه در انقلاب‌های توده‌ای، وقتی مردم به خیابان می‌ریزند و انقلاب می‌کنند، مطالبات بیشتری از قدرت و حاکمیت دارند؛ آزادی و استقلال می‌خواهند و در کنار شعارهای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، خواسته‌هایی اقتصادی مانند

اقتصاد

«محمد ستاری‌فر» در مؤسسه دین و اقتصاد:

برخی به دلیل انتقام‌گیری سیاسی، گذشته را نفی می‌کنند

محمد ستاری‌فر

مسکن، رفاه و عدالت نیز دارند. در این شرایط، قانون اساسی تدوین شد که بسیاری از اصول آن چندان با واکاوی شرایط محیطی آن دوران متناسب نبود و هاله‌ای از ابهام را پس از آن بروز داد مبنی بر اینکه دولت و رئیس‌جمهور چه‌کاره هستند و بحث مالکیت چگونه است. بعد از آن هم در بسیاری موارد فراموش شد که اصول قانون اساسی باید متعین نوشته شود تا بتوان قوانین بعدی را صریح‌تر نوشت. مثلا به نوشتن حدود شرع یا حدود اسلام بدون پرداختن به جزئیات اکتفا شد که همین موارد، در دوران دفاع مقدس محدودیت‌های گسترده‌ای را برای قوه مجریه و رویکردهای بودجه‌ای آن ایجاد کرده بود. دولتی که این میراث‌ها به او رسیده، باید دولت مداخله باشد و در کشور همه‌چیز، بیشتر دولتی باشد. از دیگر سو هر انقلابی در دنیا، مداخله بیشتر دولت را می‌طلبد و هر جنگی نیز مداخله بیشتر دولت را ایجاب می‌کند.

دولت‌وادر به‌سرک کشیدن‌جنگ

در دوران دفاع مقدس، دولت «خاص» شکل گرفت، چراکه همه‌چیز به هم خورده بود؛ با میراث دولت انبساطی قبل از انقلاب و در شرایط وقوع انقلاب و جنگ، باید دولت گسترده‌ای ایجاد می‌شد، اما دولت گسترده، با دستور و حرف شکل نمی‌گیرد، بلکه باید در عمل و در عرصه‌های گوناگون، روزبه‌روز شکل بگیرد. دولت دوران جنگ مشغله‌های فراوان داشت و می‌کوشید حوزه‌های اقتصادی را به سه روال عادی برگرداند. قصدی برای تصاحب، مصادره و ملی‌کردن دارایی بخش خصوصی در دولت وجود نداشت درحقیقت در اوایل انقلاب آن‌قدر کار و گرفتاری در مملکت زیاد بود که کسی به بخش خصوصی یا کارخانه‌ها کار نداشت، اما از یک‌سو کارگران اجازه نمی‌دادند صاحبان کارخانه برگردند و آنها را تهدید به مرگ می‌کردند و از دیگرسو گزارش‌شی به شورای انقلاب رسد که شرکت‌هایی که لیست شده بودند، حدودا بالای ۶۰ میلیارد تومان دارایی و حدود ۸۰ میلیارد تومان هم بابت ارزهایی که گرفته و به خارج برده‌اند، بدهی دارند. این‌طور نبود که شورای انقلاب و دولت بگوید کل بخش خصوصی را مصادره و ملی کنید. شرایط خاصی بود که صاحبان کارخانه‌ها رفته بودند، درحالی‌که تولید باید انجام می‌شد، کارگران حقوق می‌خواستند و درضمن کارگران باوجود تلاش دولت، با بازگشت کارفرمایان قبلی کنار نمی‌آمدند. پشت این دولت گسترده و همه‌جانبه و دولتی که وارد شد به همه‌جا سرک بکشد، مطالبات گسترده مردمی قرار داشت. دولت کار سرگ نمی‌کشید، از سوی قدرت مردمی و کارگری مورد بازخواست و انتقاد قرار می‌گرفت، چراکه جنگ و انقلاب، مداخله بیشتر دولت را ایجاب کرده بود. در دو دوره دولت جنگ، با آن همه تلاطم که وجود داشت، با کمک حضرت اسام(ره) و مردم، الزاماتی مرئی و نامرئی ایجاد شده بود که باعث شد شاهد همگرایی بیشتری نسبت به

رونمایی نوبخت از قیمت ارز در بودجه سال آینده

دلار ۲۸۵۰ تومان شد

مدعی شده بود از آتجایی که بخشی از درآمد دولت، دلاری است و چون بودجه ارزی نداریم برای تبدیل به ریان باید از یک نرخ استفاده کنیم. این نرخ محاسباتی برای دلار در بودجه ۹۵ حدود سه‌هزارو ۱۰۰ تومان در نظر گرفته شده است. البته او برای این استدلال به سیاست بانک مرکزی هم اشاره کرده بود که در تارنمای خود نرخ دلار را نزدیک به سه هزار تومان تعیین کرده است که به گفته این منبع آگاه اگر نرخ محاسباتی را سه‌هزارو ۱۰۰ تومان در نظر بگیریم رشد سه‌درصدی خواهد داشت. او در کنار این موضوع از نظام ارزی کشور هم نام برده که نظام ارزی شناور‌شده است؛ ازاین‌رو دامنه تغییرات معقول است.

عدم شفافیت در قدم اول

هادی حق‌شناس، عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس مفتحم در واکنش به دلار دوهزارو ۸۵۰ تومانی

دولت‌های بعدی باشیم. در آن روزگار سخت، اگر ملت و دولت ایران توانست دستاوردهایی داشته باشد، مروهن همان همگرایی بود اما پس از آن، هرچه گذشت این همگرایی به واگرایی تبدیل شد.

رفتارگی دولت جنگ با نگاه پوپولیستی

در دولت دوران جنگ، عقلانیت فردی کم‌کم عقلانیت جمعی را شکل داد که عقلانیت جمعی نیز عقل سازمانی را ایجاد کرد. در آن دوران، سازمان برنامه منحل شده بود و بسیاری از کارشناسان آن جدا شده یا به خارج رفته بودند. در این شرایط، شکل‌دادن به یک سازمان برنامه‌ریزی نوین، بسیار پرهزینه و کند بود اما تقریبا در طول دوره دولت اول و دوم، ظرفیت‌های قابل قبول و ارزشمندی در رابطه با بی‌ریزی گفتمان توسعه‌ای در کشور شکل گرفت. در دولت اول، «مهندس موسوی» سال‌های ۶۱ و ۶۲ را سال برنامه اعلام کرد و درنهایت به سختی‌های بسیار زیادی که به دلیل نبود تفاهم و تطابق بین نیروهای قدیمی و جدید در ادارات، وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها وجود داشت، برنامه مهم ۶۶-۶۲ با اتکا به آدم‌های جدید و با کمک همه اقشار مردم تنظیم شد؛ درحقیقت آن دوران، روزگار تخریب و ساختن بود. پس از انقلاب، ضرب نفوذ حوزه سیاسی دولت به اقصی نقاط کشور گسترش پیدا کرد و منابعی که پیش از انقلاب مختص شهرهای بزرگ بود، به کل گستره کشور اختصاص یافت. از دیگرسو مهم‌ترین کاری که دولت‌ها در این شرایط برعهده دارند، تأمین همه‌جانبه نیازهای اساسی است و اگر بخواهیم دولت جنگ را از همین منظر ارزیابی کنیم، با همه محدودیت‌ها، دستاوردهای بسیار بزرگی داشته است. شاید حالا جوانان، فهمی از آن وضعیت نداشته باشند، اما در دوران جنگ، مردم محتاج حداقل‌هایی مانند شیر و پنیر و... کوپنی بودند. در آن زمان در برخی از حوزه‌های اقتصادی عقب‌گرد داشتیم و در برخی از موارد بیشتر بر وضعیت در همان سطح در دستور کار بود اما در همان وضعیت و با همان محدودیت‌ها گفته می‌شد باید برای راه‌آهن باقی- بندرعباس و فولاد مبارکه، فکری شود. در عرصه اجتماعی کارها گسترده‌تر بود، در آن شرایط بیشتر بودجه کشور به امور دفاعی اختصاص پیدا کرده بود و درحالی‌که بودجه جاری نزدیک به ۱۱ درصد رشد منفی داشت، عرصه‌هایی مانند آموزش و پرورش، آموزش عالی و بهداشت و درمان حدود ۱۵ درصد رشد مثبت داشتند که این هم یکی از شاخص‌های مهم آن دوران را است. در آن روزگار به دلیل رشد بالای جمعیت در سال‌های ۶۵ تا ۶۷، تعداد دانش‌آموزان به بیش از ۲۱ میلیون نفر رسید و کل کادر آموزش و پرورش کمتر از ۷۰۰ هزار نفر بودند که نزدیک به ۸۰ درصد از آنها در صف (کلاس‌ها) و ۲۰ درصد از آنها در ادارات کل و وزارتخانه‌ها مشغول بودند. اگر بخواهیم حرف‌های کمونیستی و پوپولیستی بزینم در این شاخص‌ها رفوزه می‌شویم، چراکه از منظر اینها بیشتر نیروها باید در ستاد باشند نه در صف. امروزه حدود ۱۲، ۱۳ میلیون دانش‌آموز داریم و تعداد کادر به یک‌میلیون و ۳۰۰ هزار نفر رسیده است که حدود ۶۰ درصد آنها در ستاد هستند و حدود ۴۰ درصد در صف (کلاس) حضور دارند. درحقیقت بعد از دولت جنگ، در عرصه مهم آموزش و پرورش، این نسبت به نفع ستاد و به زیان صف تغییر کرده است. اگر نهادی بخواهد کارنامه دولت جنگ را با انصاف مقایسه‌کند، همه دستاوردها با عدد و رقم در دسترس است. یکی از مواردی که باعث غیبه من می‌شود، این است که پاک‌ترین و شفاف‌ترین و جامع‌ترین بودجه‌های سنواتی کشوری، سال‌های ۶۰ تا ۶۸ بوده است. در آن روزگار حتی پولی که یک دلال گرفت تا از تیرش برای ایران توپ جنگی بخرد، اما پول را دزدیدند و تسلیحات ندادند، نیز در بودجه آمده است. درحقیقت مهم‌ترین کار دولت این بود که جدای از برنامه پنج‌ساله، برای بودجه نیز واقعا برنامه یک ساله داشته باشد. بودجه در آن دوران، مابه‌مسا و گاه هفتقه‌هفتقه، مطابق با پولی که به خزانه می‌آمد، تخصیص داده می‌شد. مهم‌ترین وظایف دولت جنگ، طبق قاعده مباحث نظری و تاریخی، تأمین نیازهای اساسی، دفاع ملی و امنیت بوده است و گرچه زیاد وظیفه رشد و توسعه نداشته و پرچمدار رشد و توسعه نبوده است، اما باز هم توسعه و رشد در این دوره مشاهده می‌شود.

بیش از نیمی از بودجه عمرانی سال جاری است که در بودجه ۹۴ حدود ۳۸ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده است. این نماینده مجلس هفتم از زاویه دیگری به این موضوع تکررسته و می‌گوید: از دیگر نکات قابل توجه در این زمینه این است که اگر دلار در بودجه سال آتی دوهزارو ۸۵۰ تومان در نظر گرفته شود و این میزان گپ قیمتی هم نصیب دولت نشود، بودجه عمرانی در سال آتی نا نوسان ۵۰ درصدی مواجه می‌شود. به گفته این کارشناس اقتصادی تنها مزیت این درآمد این است که دولت سدش برای اختصاص ۲۰ هزار میلیارد تومان درآمد باز می‌شود که البته با نظر و تصویب نمایندگان مجلس با عنوان «بند یا تبصره» به محل‌های مورد نظر دولت اختصاص خواهد یافت. حق‌شناس این سیاست را در تضاد با یکسان‌سازی نرخ ارز دانسته و می‌گوید: نرخ دوهزارو ۸۵۰ تومانی در بودجه نشان از واقعی نبودن بودجه ۹۵ دارد. درحالی‌که یکی از اصول مهم بودجه‌نویسی، شفافیت در هزینه‌ها و درآمد‌هاست. در صورتی که دولت بخواهد خارج از این چارچوب بودجه بنویسد، دیگر بودجه‌نویسی معنایی ندارد.	

آینده انرژی دنیا خواهد بود. ایران با داشتن ۱۸/۲ درصد کل ذخایر گازی دنیا، اولین کشور دارنده ذخایر گازی است. سهم نفت و زغال‌سنگ در تأمین انرژی جهانی در سال ۲۰۱۳ به‌ترتیب ۳۱ و ۲۸ درصد بود. پیش‌بینی‌ها حاکی است که این سهم در سال ۲۰۴۰ به ۲۶ و ۲۴ درصد کاهش خواهد یافت. در حالی است که سهم گاز از ۲۱ درصد در سال ۲۰۱۳ به ۳۳/۶ درصد در سال ۲۰۴۰ ارتقا خواهد یافت. بسیاری از مایادین گازی ایران دست‌نخورده است. به بالای ۹۵ درصد مناطق کشور گازرسانی شده است. روسیه مایادین زیادی برای توسعه ندارد و اغلب گاز قطر فروخته شده است. ایران ظرفیت آن را دارد که جزء حاکمان گاز دنیا باشد؛ اگر بسترهای سیاسی، اقتصادی‌اش را مهیا کند؛ اگر با رقیبانش برای گرفتن سهم بازار در عین رقابت، تعامل کند. برای گرفتن بازار آسیا-تیا نسبتاً برای حضور در بازار اروپا حضور سران مجمع کشورهای صادرکننده گاز در تهران یک فرصت بی‌نظیر است. یک موفقیت دیپلماتیک است. باید از آن سود برد. اما در این مجمع محدود نشد.	

بازار

عرضه نخستین اوراق سفارش ساخت در هفته پیش‌رو

محمد باقرآبادی حسابدار رسمی، حسابدار مستقل	
   ● در هفته گذشته شاخص بورس با ۱۸۵ واحد کاهش نسبت به هفته ماقبل، کانال ۶۳ هزار واحدی را ترک کرد و به رقم ۶۲هزارو ۸۷۱ واحد رسید. در پنج روز کاری این هفته، ارزش کل معاملات سهام و حق تقدم به مبلغ سه‌هزارو ۸۲۶ میلیارد ریال بالغ شد که نسبت به هفته قبل ۹۰۱ درصد افزایش یافته است. همچنین در این هفته تعداد هزارو ۹۷۳ میلیون سهم و حق تقدم در ۱۶۹هزار دفعه موردمعامله قرار گرفت و به‌ترتیب ۱۱ درصد کاهش و ۱۱۰/۳ درصد افزایش را نسبت به هفته گذشته تجربه کرد. در کنار سهام و حق تقدم، تعداد ۳۴۰هزارو ۱۹ برگه اوراق مشارکت به ارزش ۳۲۰ میلیارد ریال هم در بورس تهران معامله شد. در هفته گذشته بازار فرابورس شاهد معامله ۹۹۴ میلیون ورقه بهادار به ارزش چهارهزارو ۶۱۷ میلیارد ریال بود که این وضعیت از رشد ۳۷ درصدی حجم و افت ۳۱ درصدی ارزش معاملات در مقایسه با هفته قبل از آن حکایت دارد. بر اساس اعلام روابطعمومی فرابورس ایران، در کنار معاملات اوراق سرمایه‌ای، ۵۷ میلیون ورقه بهادار با ارزشی معادل سه‌هزارو ۸۷ میلیارد ریال در بازار ابزارهای نوین مالی داوستند شد که رشد ۴۶۲ درصدی حجم و افت ۴۳ درصدی ارزش معاملات در مقایسه با هفته قبل از آن را نشان می‌دهد. در هفته‌ای که گذشت، اولین اوراق سفارش ساخت (استصناع) هم مجوز انتشار گرفت. اوراق سفارش ساخت اوراق بهادار با نامی است که تاجر بر اساس قرارداد سفارش ساخت، منتشر می‌کند. این اوراق قابل‌معامله در بورس‌ها یا بازارهای خارج از بورس است. شرکت‌های سهامی، شرکت‌های تعاونی و مؤسسه یا نهاد عمومی غیردولتی مشمول ماده سه قانون مدیریت خدمات کشوری، همچنین مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها می‌توانند به‌عنوان بائی این اوراق را منتشر کنند. مطابق مقررات، نوع توج دارایی که امکان ساخت و تحویل آن در مواعد زمانی موردنظر بانی وجود داشته باشد و همچنین هیچ‌گونه محدودیت یا منع قانونی، قراردادی یا قضائی برای ساخت و انتقال آن وجود نداشته باشد، می‌تواند مبنای انتشار این اوراق قرار گیرد. دارایی‌هایی که به مقادیر زیاد و به‌طور مستمر در کوتاه‌مدت تولید می‌شوند، نمی‌توانند مبنای انتشار اوراق باشند. از سوی دیگر از زمان شروع ساخت تا پایان سررسید اوراق، دارایی باید از پوشش بیمه‌ای مناسب و کافی از جمله بیمه مسئولیت مدنی و بیمه تمام‌خطر پروژه برخوردار باشد. اولین صکوک سفارش ساخت (استصناع) که با نماد «صملی ۹۷۰۹» در فهرست نرخ‌های بازار اوراق بدهی بورس تهران درج شده، مربوط به شرکت صنعتی و معدنی توسعه ملی و به ارزش ۱۶۲٫۹ میلیارد تومان است و با هدف تأمین مالی طرح احداث کارخانه کنسارتره و گندله (هریک با ظرفیت ۲۰۵ میلیون تن در سال واقع در شهر سنگان) منتشر می‌شود و قرار است از دوشنبه پیش‌رو، دوم ارد تا پایان وقت اداری روز چهارشنبه چهارم آذر، از طریق کارگزاران فعال در بورس تهران عرضه عمومی شود. در انتشار این اوراق که نرخ سود آن ۲۳ درصد است، شرکت تأمین سرمایه نوین به‌عنوان مشاور عرضه، متعبد پذیرنویس و بازارگردان، شرکت واسط مالی شهپور دوم به‌عنوان تاجر، سرمایه‌گذاری گروه توسعه ملی به‌عنوان ضامن و کارگزاری تأمین سرمایه نوین به‌عنوان عامل فروش ایفای نقش می‌کنند. این اوراق با نام و دارای سررسید سه‌ساله با موعدهای پرداخت سود هر سه ماه یک بار است. شرکت صنعتی و معدنی توسعه ملی به‌عنوان بانی اولین اوراق سفارش ساخت، زیرمجموعه دادرصدی شرکت سرمایه‌گذاری گروه توسعه ملی است. در هفته گذشته بیست‌و یکمین نشست سالانه فدراسیون بورس‌های اروپایی و آسیایی (FEAS) به میزبانی بورس تهران در شهر اصفهان آغاز به کار کرد. در نشست قیاس راه‌حل‌هایی مانند درنظرگرفتن قوانین ساده‌تر برای بنگاه‌های کوچک و متوسط مطرح شد. ورود این بنگاه‌ها به بازار سرمایه می‌تواند به شفافیت مالی بیشتر منجر شود.	

ارز *	قیمت (تومان)	تغییر	
دلار آمریکا	۳۵۸۴	+۷	
یورو	۳۸۴۰	+۵	
پوند	۵۴۶۰	+۲۵	
درهم	۹۸۰	-	
طلای سکه *	قیمت	تغییر	
طرح جدید	۹۰۸۰۰۰	+۲۰۰۰	
طرح قدیم	۹۰۶۰۰۰	+۱۵۰۰	
نیم	۴۵۵۰۰۰	-۱۰۰۰	
ربع	۲۴۶۰۰۰	-	
گرمی	۱۶۶۰۰۰	-	
گرم ۱۸ عیار	۹۲۳۸۰	+۳۸۰	
اونس * (دلار)	۱۰۷۵	+۵	
عنوان شاخص	۲۰ آبان	۲۷ آبان	تغییر
کل	۶۳۰۵۶٫۴	۶۲۸۷۱٫۳	-۱۸۵۱
شاخص قیمت	۲۴۶۹۶٫۲	۲۴۴۸۵٫۴	-۱۸۳٫۸
شاخص کل (معوز)	۹۷۴۸٫۶	۹۸۱۶	۶۷٫۴
شاخص قیمت (معوز)	۸۲۹۶٫۴	۸۳۵۲۵	۵۶۰٫۱
آرژداناور	۷۰۴۰۸۴	۶۹۷۰۶۹	-۵۰۱۵
۵۰ شرکت بزرگ	۳۵۷۴۸	۳۵۶۱۶	-۱۳۲